

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล : นายสมพงษ์ อ้นชานนา

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : ๔๖/๑ หมู่ที่ ๒ บ้านบางกระน้อย ต.นครป่าหมาก อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก
โทรศัพท์๐๘๙-๔๓๗-๕๙๒๔.....Facebook...ผู้ใหญ่สมพงษ์ อ้นชานนา... Line

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๖ปัจจุบันอายุ..... ๕๒.....ปี.....

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา : ปริญญาตรี

สถาบันการศึกษา : สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

คณะ/สาขาวิชา : สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นการเรียนรู้เพื่อปวงชน

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ ..ก้านันต่านนครป่าหมาก ..ประธานกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง ..ปราชญ์ชาวบ้าน ..ครูบุญชีอาสา
Smart Farmer ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร๔๐๐,๐๐๐..... บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ.๒๕๖๑.....

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก.....ข้าว.....

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน๑.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

.....วิธีการปลูกข้าวแบบลดต้นทุน การทำนาเปียกสลับแห้ง การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

.....ปี ๒๕๖๘ ทำแปลงทดลองการปลูกข้าวตัดต่อเชิง /ข้าวต่อ ๒ / ปลูกข้าวแบบไม่ต้องใช้เมล็ดพันธุ์ ไม่ไถ ไม่
หว่าน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน....๘.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑ การจัดการดินปุ๋ย

๒ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

๓ การทำนาด้วยเครื่องจักรทดแทนแรงงาน ความรวดเร็วแม่นยำของเทคโนโลยี (ปักดำ นาโยน นาหย่อน)

๔ การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (สมุนไพรไล่แมลง)

๕ การสร้างมูลค่าจากเศษวัสดุการเกษตร

๖ การผลิตข้าวครบวงจร

๗ เกษตรผสมผสาน (พืช ประมง ปศุสัตว์) เศรษฐกิจพอเพียง

๘ เศรษฐกิจพอเพียง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน....๑.....หลักสูตร

๔.๑ หลักสูตรหลัก ประกอบด้วย

๑) หลักสูตร การลดต้นทุนการผลิตข้าว

การทำนาในปัจจุบันใช้ต้นทุนการผลิตสูงซึ่งได้แก่ เมล็ดพันธุ์ดี ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช สารเคมีคุมกำเนิดหญ้า ค่าไถ ค่าคลาด ค่าทำเทือก ค่าปลูก ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าเก็บเกี่ยว ทำให้การปลูกข้าวไม่เหลือกำไรหรือมีกำไรน้อย จึงเกิดแนวคิดหันกลับมาทำนาเหมือนในอดีตของพ่อแม่สมัยโบราณ ไม่มีสารเคมี ทำนาปีละ ๑ ครั้ง มีขั้นตอนลดต้นทุนการผลิตข้าว ดังนี้

๑. ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้ เช่นศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวพิษณุโลก และควรใช้เมล็ดพันธุ์ขยายไม่เกิน ๓ รุ่น ควรเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ใหม่เพื่อได้ข้าวตรงตามพันธุ์ และมีผลผลิตได้ตามเกณฑ์

๒. ลดการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยการรวมกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและจำหน่ายให้กับชุมชนใกล้เคียง

๓. ใช้อัตราเมล็ดพันธุ์ ๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ (๒ ถัง) ซึ่งเกษตรกรทั่วไปนาหว่านใช้อัตรา ๓๐-๓๕ กิโลกรัมต่อไร่

๔. การจัดการดินปุ๋ย โดยไม่เผาฟางหลังเก็บเกี่ยว ซึ่งการเผาฟางข้าวเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม ทำลายจุลินทรีย์ในดินและสร้างมลพิษในอากาศ ให้ใช้วิธีไถกลบตอซัง ปั่นฟางสด ไถกลบลงดินให้เป็นอินทรีย์วัตถุค่อยๆเป็นปุ๋ยให้กับข้าวในฤดูถัดไป เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี และส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินเพื่อลดปุ๋ยที่ไม่จำเป็นหรือในดินมีอยู่แล้ว

๕. ผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง จากปุ๋ยคอก คือมูลวัว กากตะกอนหม้อกรอง(เค้กอ้อย) โดโลไมท์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ อัตรา ๑ ไร่ ๕๐ กิโลกรัม

๖. การปลูกข้าว แนะนำให้ปลูกด้วยวิธีปักดำ หรือโยนกล้าข้าว เพราะแสงแดดจะส่องถึงพื้นดิน ช่วยต่อการกำจัดวัชพืช(ข้าวขึ้นเองเป็นวัชพืช) แมลงไม่รบกวน

๗. การให้น้ำหลังปลูกแล้วประมาณ ๑ เดือน จะงดการให้น้ำจนถึงอายุ ๒๐ วัน (เปียกสลับแห้งแก่กล้าข้าว) เพราะข้าวเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำตั้งแต่ไม่ให้ขาดน้ำ ดินจะแห้งแตกกระแหง หลังจากนั้นเติมน้ำแล้วหว่านปุ๋ย จะทำ

ให้ปุ๋ยลงไปตามรอยแตกกระแหง รากข้าวจึงนำไปใช้ได้เลย และหน้าดินแห้งน้ำไม่ขังเป็นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ เช่นเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

๘. การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ใช้สมุนไพรไล่แมลง โดยใช้ น้ำส้มควันไม้ฉีดพ่นไปแปลงทุก ๗ วัน ใช้สกัดสมุนไพรมะขาม ได้แก่ บอระเพ็ด เปลือกสะเดา หนอนตายหยาก สาบเสือ เหล้าขาว ฯลฯ เอามาฉีดพ่นเพื่อป้องกันแมลงศัตรูพืชและเชื้อรา

๙. ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ ระยะข้าวตั้งท้อง สูตร ๐-๐-๖๐ เพื่อให้ข้าวติดเมล็ดและน้ำหนักดี อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ไร่

๑๐. ใช้ฮอร์โมนไข่ ปุ๋ยน้ำหมักปลา น้ำหมักขี้หมู ฉีดพ่นช่วงข้าวท้อง

๑๑. ช่วงข้าวออกรวง ให้ใส่น้ำเล็กน้อยเพื่อให้เมล็ดข้าวสมบูรณ์ เติง อย่าใส่น้ำมาก จะทำให้เมล็ดข้าวไม่เต่ง

๑๒. หลังเก็บเกี่ยวข้าว ปลุกบ่อเหือง ถั่วเขียว แล้วไถกลบเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน

สมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอน และแมลง

สมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอน และแมลง ในการกำจัดแมลงแทนที่จะใช้สารเคมีในการกำจัดแมลง ประโยชน์ที่จะได้รับในการใช้สมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอน และแมลงนั้นเห็นได้ชัดเลยว่าไม่มีสารตกค้างอยู่ในผักที่เรากิน และไม่อันตรายต่อคนด้วยซึ่งมีแต่ดีกับดี สมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอน และแมลงที่ใช้ในการไล่แมลงและกำจัดเพลี้ยหนอนที่มากัดกินทำลายพืชผัก มีอยู่หลายชนิดด้วยกันแต่ที่เด่น ๆ นั้นจะเป็นสะเดา และสมุนไพรมะขามที่มีกลิ่นฉุนและมีรสขม โดยการนำมาหมักใส่โถหรือถังไว้ใช้ฉีดพ่นกำจัด และป้องกันแมลงโดยสมุนไพรมะขามแล้วจะนำมาใช้กำจัดแมลงต่าง ๆ ที่มีดังนี้ สะเดา ข่า ตะไคร้หอม บอระเพ็ด หางไหล ใบมะขาม พืชทะเลาะใจ ใบฝรั่ง เปลือกมังคุด เปลือกแค สาบเสือ พริกขี้หนู ยาสูบ หนอนตายหยาก ใบน้อยหน่า หนุมานผสานกาย และสมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอน และแมลงชนิดอื่น ๆ

วิธีทำน้ำสมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอนและแมลง

นำสมุนไพรมะขามมาใช้ในการไล่แมลงหรือมีกลิ่นฉุน รสขมและมีรสขม มาบดและสับให้ละเอียด ซึ่งถ้าเราหาสมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอน และแมลงได้เหมือนกันก็สามารถทำได้เหมือนกัน แต่การผสมสมุนไพรรักษาเพลี้ย หนอน และแมลงเข้าด้วยกันนั้นจะช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพให้กับน้ำสมุนไพรกำจัดแมลงได้เป็นอย่างดี อาทิ ใบมะรุม ช่วยในการฆ่าเชื้อราในดินได้ดี สะเดา ออกฤทธิ์กว้างๆมีประสิทธิภาพในการกำจัดเพลี้ย หนอน แมลงได้ดี ซึ่งส่วนมากแล้วส่วนผสมหลัก ๆจะไม่มีสะเดานั้นไม่ได้เลย สะเดาเปรียบเสมือน สมุนไพรตั้งต้นในการหมักสมุนไพรครั้งนี้

สมุนไพรขับเพลี้ย หนอน และแมลง

หลังจากที่บดสมุนไพรทุกอย่างให้ละเอียดแล้วก็นำไปใส่ถังที่มีฝาปิด พร้อมกับนำเหล้าขาว 1 ขวดมาผสมกับน้ำส้มสายชู ครึ่งขวดใหญ่และผสมกากน้ำตาลเข้าไปอีก 1 ลิตร สุดท้ายก็ผสมหัวเชื้อจุลินทรีย์อีก 1 ลิตรผสมให้เข้ากันเป็นอันเสร็จเรียบร้อยแล้ว เมื่อผสมเสร็จแล้วก็ปิดฝาให้สนิทหมักไว้ 1 เดือน เวลานั้นไปใช้ก็กรอกเอาแต่น้ำหมักสมุนไพรไปใช้อย่างเดียว

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน๑..... หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร “เศรษฐกิจพอเพียงเกษตรผสมผสาน”

๑. คนในชุมชนดำรงชีวิตแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักไว้รับประทานเอง เพาะเห็ด เลี้ยงปลา กบ ไก่ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน พออยู่พอกิน มีรายได้เพิ่มจากการทำเกษตรผสมผสาน และทำอาชีพเสริมจากการเลี้ยงวัว ควาย โดยมีฐานเรียนรู้อยู่ตามจุดต่างๆซึ่งเป็นเครือข่ายศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีหลักสูตรย่อย ดังนี้

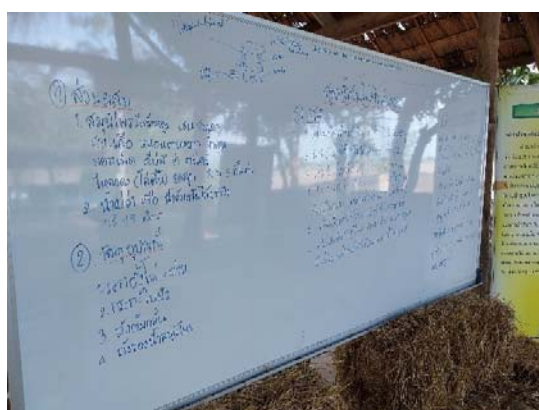
- การเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบพอเพียง
- ทำน้ายาสระผม -น้ายา อเนกประสงค์
- ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ -ปุ๋ยหมักบັນเม็ด
- การปลูกข้าวต้นทุนต่ำปลอดสารพิษ -โรงสีชุมชน -ข้าวกล้องเพาะงอก
- การเพาะเห็ดโอ่ง -การเพาะเห็ดต่าง ๆ
- เตาเผาถ่านเก็บน้ำส้มควันไม้ -การตีมีด
- การทำบัญชีครัวเรือน การออมทรัพย์เพื่อความมั่นคงของครอบครัว
- การเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

มะพร้าวสด

๓. ลดการใช้ปุ๋ย สารเคมี โดยใช้สารสกัดจากธรรมชาติ เช่น น้ำส้มควันไม้ น้ำหมักชีวภาพ โดยมีหลักสูตร การทำน้ำสมุนไพรไล่แมลง การทำปุ๋ยหมักดินจอมปลวก

สูตรปุ๋ยหมักดินจอมปลวก

วัสดุที่ใช้

๑. ดินจอมปลวกทุบให้ละเอียด ๓ ส่วน
๒. ปุ๋ยคอกทุบละเอียด ๒ ส่วน
๓. แกลบดำ ๒ ส่วน
๔. แกลบดิบ ๒ ส่วน
๕. รำละเอียด ๑-๒ ส่วน
๖. ขุยมะพร้าวหรือกากอ้อย ๒ ส่วน
๗. น้ำหมักสูตรหน่อกล้วย ๑ ส่วน + กากน้ำตาล ๑ ส่วน + น้ำ ๑๐๐ ส่วน

วิธีทำ

๑. ผสมวัสดุทั้งหมดจนเข้ากันดี
๒. ราดน้ำชีวภาพลงบนกองดินผสมคลุกเคล้ากันพอหมาดๆ

๓.เกลี่ยกองปุ๋ยบนพื้นซีเมนต์ให้กองหนาประมาณ ๑- ๒ ฝ่ามือ คลุมด้วยกระสอบป่าน หมักไว้ ๔- ๕ วันนำไปใช้ได้ ควรให้กองปุ๋ยหมักอยู่ในร่ม

๔.ปุ๋ยดินชีวภาพที่ดี จะมีราสีขาวเกิดขึ้น มีกลิ่นหอม เก็บไว้ได้นานๆ

วิธีใช้ นำไปใช้หว่านในนาข้าว อัตรา ๑๕๐-๒๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ช่วยเพิ่มอินทรีย์สารในดินทำให้ดินร่วนซุย ดินนาเป็นหล่มขึ้น ทำให้รากข้าวดูดซับปุ๋ยในดินได้ดีขึ้น

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน๒.... หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร การปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้งแล้งข้าว และ หลักสูตรการทำข้าวนาโยน

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. จำนวน ๑ หลักสูตร...หลักสูตร...การผลิตข้าวครบวงจร.....

หลักสูตร การผลิตข้าวครบวงจร

จุดเด่นของ ศพก.บางกระพุ่ม คือการสอน การผลิตข้าวครบวงจร ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ได้แก่

ต้นน้ำ (การผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพ)

ศพก.ผลิตและคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ ๑๐๕ และ กข.๖๗ กข.๗๙ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และกระบวนการผลิตปลอดภัยต่อผู้บริโภค

กลางน้ำ (การทำนาอย่างมีประสิทธิภาพ)

ปี ๒๕๖๒ ศพก. นำเทคโนโลยีการปลูกมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น การใช้รถหย่อนกล้าเพื่อการปลูกข้าวแบบประณีต และ เครื่องโรยดินและเมล็ดบนถาดเพาะกล้าอัตโนมัติ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้หย่อนกล้าข้าว ทำให้อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ลดลง ช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดวัชพืชพันธุ์ข้าวปนและการเกิดโรคแมลง จากนั้นได้พัฒนารูปแบบมีการใช้ **เครื่องจักรกลการเกษตร** เช่น เครื่องดำนา เครื่องเก็บเกี่ยว เพื่อช่วยลดต้นทุนแรงงาน และควบคุมป้องกันวัชพืชได้ผลดีต้นทุนการผลิตต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการปลูกข้าวแบบต่างๆ เช่น การหว่าน การปักดำด้วยแรงงานคน และการจัดการแปลงนาแบบประหยัดน้ำ (เปียกสลับแห้ง) และการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

ปลายน้ำ (การแปรรูปและการตลาด)

หลังการเก็บเกี่ยว ศพก.มีการ **แปรรูปข้าว** เช่น การสีข้าวเป็นข้าวกล้อง ข้าวสารบรรจุถุง พร้อมติดฉลากมาตรฐาน เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า รวมถึงการทำตลาดผ่าน **ช่องทางออนไลน์และเครือข่ายผู้บริโภคโดยตรง** เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคง

กระบวนการครบวงจรนี้ช่วยให้เกษตรกร ลดการพึ่งพาคนกลาง และสร้างแบรนด์สินค้าของตนเองได้

ความโดดเด่นสรุปได้ดังนี้

๑. ศพก.มีความโดดเด่นเรื่องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตหรือมีการปรับปรุงวิธีการผลิตการผลิตด้วยวิธีโยนกกล้าเป็นการทำนาโยนที่สามารถควบคุมป้องกันวัชพืชได้ผลดีต้นทุนการผลิตต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับปลูกข้าวแบบต่างๆเช่นการหว่านการปักดำด้วยแรงงาน รวมทั้งการนำเทคโนโลยีการปลูกอื่นๆมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอีกเช่นการใช้เครื่องหย่อนกล้าข้าวของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มาช่วยหย่อนกล้าข้าวทำให้อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ลดลงช่วยลดต้นทุนการผลิตและลดวัชพืชพันธุ์ข้าวปนและการเกิดโรคแมลง

๒. การใช้ภูมิปัญญาด้านสมุนไพร มาใช้เป็นสารป้องกันศัตรูพืช อาทิ น้ำส้มควันไม้ น้ำหมักสะเดา

๓. การเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว ชาวนาต้องเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยประมาณ ๓-๔ รอบ ควรเปลี่ยนใหม่

๑ ครั้ง

๔. การปรับเปลี่ยนวิธีการปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิต อาทิ การทำนาแบบปักดำแทนการทำนาแบบหว่าน การใช้รถปักดำทดแทนแรงงานและมีความแม่นยำกว่า

๕. การใช้เครื่องอบลดความชื้น เพื่อควบคุมความชื้นให้ได้ตามมาตรฐานการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยตากข้าวรอบที่ ๑ พอหมาดแล้วค่อยนำมาอบให้ความชื้นให้เหลือ ๑๒-๑๔ % ซึ่งปัจจุบันที่ ศพก. มีเครื่องอบลดความชื้นให้บริการกับเกษตรกรในพื้นที่อีกด้วย ค่าบริการอบข้าวตันละ ๑,๐๐๐ บาท

๖. การใช้เครื่องอัดฟาง เข้ามาจัดการฟางให้มีมูลค่าเพิ่ม ลดการเผาในพื้นที่การเกษตร และฟางอัดก้อน

๗. ลดต้นทุนการทำอาหารเลี้ยงปลา โดยใช้หญ้าป่นหมักผสมหัวอาหารปลา

๕
๖
๗

๕
๖
๗

๕
๖
๗

๕
๖
๗

โดยเริ่มจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลฐาน (ผลผลิต ต้นทุน น้ำ ดิน พื้นที่เสี่ยง ตลาด แรงงาน) ทำแผนที่ทรัพยากรเชิงพื้นที่ และข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำนวนแปลง/ครัวเรือน พร้อมจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นระดับหมู่บ้าน-ตำบล มีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล สอบถาม เพื่อระบุปัญหา-ศักยภาพจริงในพื้นที่ จากนั้น ศพก.ร่าง “แผน/โครงการ” แบบบูรณาการตามห่วงโซ่อุปทาน (เมล็ดพันธุ์ การผลิต การแปรรูป การตลาด) กำหนดเป้าหมายเชิงพื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย (เกษตรกรผู้นำ เกษตรกรรายย่อย/เกษตรกรทั่วไป) วางตัวชี้วัดผลลัพธ์-ผลผลิต งบประมาณจากแหล่งต่างๆ และกรอบเวลา

จัดประชุมวางแผนกับหน่วยงานในท้องที่ท้องถิ่น ภาคเอกชนและสถาบันการเงิน และการประชุมคณะกรรมการ ศพก.ระดับอำเภอ/ระดับจังหวัด เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนสถานการณ์และปัญหาด้านการเกษตร พร้อมหารือแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน นำไปสู่การวางแผนพัฒนาการเกษตรในระดับจังหวัดต่อไป

ศพก.ทำหน้าที่เหมือนเรือธงนำแผนพัฒนาการเกษตรไปปฏิบัติในพื้นที่ควบคู่กับโครงการต่างๆตามนโยบายภาครัฐ เพื่อให้เกิดผลเร็วและยั่งยืน ยึดหลักมีส่วนร่วม โปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นตลาดนำการผลิต ความเท่าเทียม และครัวเรือนเปราะบาง ควบคู่นโยบาย Climate-Smart/Low-Carbon เพื่อให้แผนจังหวัดลงสู่แปลงจริง เกิดรายได้มั่นคง ลดต้นทุน ลดความเสี่ยง และขยายผลได้ในปัดต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก.

๑. กำหนดให้ ศพก.เครือข่าย มีฐานเรียนรู้ตรงตามความสนใจของคนในพื้นที่
๒. กำหนดให้ ศพก.เครือข่าย นำเสนอสถานการณ์การผลิตในพื้นที่ และแลกเปลี่ยนแนวทางพัฒนา ศพก.ของตนเองในเวทีประชุมระดับอำเภอ
๓. จัดประชุม คณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ อย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง
๔. การประชุม ศพก.ระดับอำเภอ มีการหมุนเวียนเปลี่ยนสถานที่ประชุมไปตามที่ตั้ง ศพก.เครือข่าย เพื่อติดตามผลและเยี่ยมเยียนกันและกัน
๕. เชิญหน่วยงานมาร่วมนำเสนอ/ประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆ เช่น ปลัดอำเภอ ปศุสัตว์ ประมง ผู้แทนสภาเกษตรกร ผู้แทนกรมการข้าว(ชาวนาอาสา) การส่งเสริมวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล (Depa) พัฒนาชุมชน ฯ
๖. ผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการพัฒนาด้านการเกษตร มาจาก กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่(ข้าว/พืชผัก/พืชไร่) ชาวนาอาสา อกม. สมาชิกสภาเทศบาล/อบต. และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรตำบล

แผน

๑. พัฒนา ศพก. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเกษตร ตลาดสินค้าเกษตร และศูนย์รวมของเกษตรกร อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การผลิตน้ำตาลมะพร้าวสด

๒. พัฒนาเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการเกษตรสู่เกษตรกรในพื้นที่
เช่น เรื่องการทำนาเปียกสลับแห้งลดโลกร้อน การปลูกข้าวตัดต่อลดต้นทุน
๓. สนับสนุนและผลักดันนโยบาย ลดการเผาวัสดุเหลือใช้จากการเกษตร สร้างการรับรู้ถึงผลกระทบ
ผลเสียจากการเผา และร่วมสนองนโยบาย zero waste ในพื้นที่การเกษตร

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

การทำเกษตรแบบเดิม ต้นทุนการผลิตสูง จากค่าปุ๋ย สารเคมี เมล็ดพันธุ์ เกษตรกรในพื้นที่จึงต้องการลดค่าใช้จ่าย ลดต้นทุนการผลิต โดยเริ่มจากเปลี่ยนวิธีปลูกจากทำนาหว่านเป็นนาดำ และ ใช้รถดำนาทดแทนการใช้แรงงานคนเพื่อความแม่นยำและรวดเร็ว การปลูกข้าวแบบนาดำ จะปลูกเป็นแถวทำให้แยกต้นวัชพืชออกจากข้าวได้ชัดเจน ข้าวได้รับแสงทั่วถึงต้นแข็งแรงด้านทานโรค เปลี่ยนวิธีการปลูกแบบนาหว่านมาเป็นนาเปียกสลับแห้ง เพื่อลดการใช้น้ำ รากต้นข้าวได้รับอากาศและปุ๋ยดีขึ้น การแตกกอดีขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และใช้สมุนไพรไล่แมลงลดการใช้สารเคมี.....

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

.....สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง เกิดโรคแมลงระบาด (เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล) ผลผลิตไม่ได้ตามเกณฑ์ เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนวิธีการทำนา มาทำตามคำแนะนำที่เกษตรกรต้นแบบแนะนำ.....

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใด ที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร

- การปลูกข้าวแบบนาปักดำทดแทนการทำนาหว่าน เพื่อลดการใช้เมล็ดพันธุ์ ลดการระบาดของศัตรูพืช
- การใช้รถดำนาทดแทนแรงงานคน เพื่อความรวดเร็ว แม่นยำ และลดการใช้เมล็ดพันธุ์
- การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อลดการใช้น้ำ ลดการปล่อยก๊าซมีเทนจากนาข้าว

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

หลังจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้รถหย่อนกล้า ก็มีรถดำนาเข้ามาทดแทน เกษตรกรเห็นความสะดวกสบาย รวดเร็ว ไม่ต้องจ้างแรงงานคน ระยะแนวปักดำต้นกล้าเท่ากันทุกแถว เกษตรกรจึงปรับเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรกลช่วยดำนามากขึ้น และในพื้นที่มีรถรับจ้างดำนาอย่างแพร่หลาย

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น

การปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้งแล้งข้าว

ขั้นตอน

๑. เตรียมดินในแปลงนา เพื่อทำการเพาะปลูก
๒. นำข้าวโยนในแปลงนา
๓. ปล่อยให้ดินแห้ง เพื่อให้ข้าวแตกกอในระยะข้าวได้ ๑ เดือน
๔. ประมาณ ๒ อาทิตย์ หลังจากนั้นเอาน้ำใส่แล้วใส่ปุ๋ย และปล่อยให้แห้ง ไปตามธรรมชาติ
๕. สังเกตพื้นดินจะแตกกระแหง เราจะสามารถเห็นรากข้าวสีขาว จากการสร้างรากใหม่ของลำต้น ถ้าดินไม่แห้งจนเกินไป ก็ไม่ต้องใส่น้ำ
๖. ก่อนใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ ลำต้นจะแข็งให้สังเกตที่โคนต้นข้าวจะสร้างรากใหม่เป็นสีขาวลอยอยู่บนพื้นดิน ให้เอาน้ำใส่พอประมาณแล้วใส่ปุ๋ยจะทำให้รากขาวกินปุ๋ยได้ดี
๗. พอข้าวเริ่มตั้งท้องให้ใส่น้ำอีกพอประมาณ
๘. พอข้าวออกรวงหมด ให้ปล่อยน้ำทิ้งให้หมดจะทำให้ข้าวสร้างแป้ง เมล็ดจะเต่งสมบูรณ์ดี ปริมาณที่ได้ จะเพิ่มขึ้นทำให้ลดต้นทุน ค่าน้ำมัน ค่าปุ๋ย ค่ายา

หลักสูตร “การทำข้าวนาโยน”

นาโยน คือ การปลูกข้าวแบบโยนกกล้า เป็นการดำนาแบบใหม่ที่เป็นการผสมผสานกันระหว่างนาดำ กับนาหว่านนํ้าตม เป็นวิธีการโยนตุ้มต้นกล้าที่เพาะไว้แล้วลงในแปลง ซึ่งสามารถนำมาแทนการถอนกล้าปักดำ

ด้วยแรงงานคน และการปักดำด้วยเครื่องได้ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่า แต่ได้ผลผลิตไม่แตกต่างจากการปักดำด้วยเครื่อง หรือด้วยคน หรือการหว่านน้ำตมที่สำคัญคือสามารถควบคุมวัชพืชได้

การปลูกข้าวแบบโยนกกล้า จึงเป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่เกษตรกรที่มีปัญหาเรื่อง ข้าววัชพืชระบาด ปัญหามีเมล็ดพันธุ์ข้าวปลูกไม่พอเพียง ไม่สะดวกในการทำนาดำ เป็นต้น

วิธีทำนาโยน

๑. นำเมล็ดข้าวปลูกที่เตรียมไว้แช่น้ำ โดยนำเมล็ดที่ลอยน้ำออก (เมล็ดใหญ่และเมล็ดลีบ)
๒. นำเมล็ดข้าวปลูกที่ได้มาแช่ เชื้อไตรโคเดอร์มา ๕๐๐ กรัม ผสมน้ำ ไครโตซาน ๒๐๐ ซีซี/น้ำ ๑๐๐-๒๐๐ ลิตร เป็นเวลา ๒๐ ชั่วโมง เป็นการป้องกันและกำจัดเชื้อราก่อโรคพืชต่างๆที่ติดมากับเมล็ดข้าว และเป็นการกระตุ้นการงอกให้ต้นกล้างอกออกมาสม่ำเสมอและแข็งแรงมากขึ้น มีระบบรากดี จากนั้นขึ้นมาพักหรืออบต่อไปอีก ๑๒ ชั่วโมง
๓. นำมาหยดลงถาดเพาะกล้า โดยใช้ดินผสมปุ๋ยหมักรองกันหลุมก่อน
๔. จากนั้นนำมาลงไว้นาแปลงต้นกล้า บริเวณที่ลานกว้างราบเรียบ และคลุมด้วยกระสอบป่านรดน้ำให้ชุ่ม
๕. หลังจากปรับปรุงสภาพดิน แล้วทำเถือกตามปกติเสร็จเรียบร้อยแล้ว
๖. จากนั้นนำต้นกล้าที่เพาะไว้ มาโยนได้โดยอายุกล้าที่เหมาะสมของต้นกล้านาโยนอยู่ที่ ๑๕-๒๐ วัน

๗. การดูแลรักษาระดับน้ำ วันหว่านกล้าให้มีน้ำในแปลงประมาณ ๑ ซม. หลังจากนั้นประมาณ ๓ วัน ต้นข้าวตั้งตัวได้แล้วสามารถเพิ่มระดับน้ำให้อยู่ที่ระดับครึ่งหนึ่งของต้นข้าว ปริ่มประมาณ ๕ ซม. เพื่อควบคุมวัชพืช

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร : ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน ๓๘ ไร่

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลา จำนวน ๕๐๐ ตัว

๒.๒) กบ จำนวน ๕๐ ตัว

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) กระบือ จำนวน ๓ ตัว

๓.๒) ไก่ จำนวน ๑๐ ตัว

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) มะพร้าว(น้ำตาลสด) จำนวน ๑๐ ต้น

๕) บริการด้านการเกษตร ที่มีใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๕.๑) ไซโลอบลดความชื้นข้าว จำนวน ๑ ชุด (อบได้ครั้งละ ๖ ตัน)

๕.๒) รถอัดฟาง จำนวน ๑ เครื่อง

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ไกลหมักต่อซัง เป็นเงิน ๘,๓๖๐ บาท/ไร่

๑.๒) เตรียมดินปลูก เป็นเงิน ๗,๖๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) เมล็ดพันธุ์ เป็นเงิน ๑๙,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๔) ปุ๋ยเคมี เป็นเงิน ๖,๘๔๐ บาท/ไร่

๑.๕) สมุนไพรสกัด เป็นเงิน ๒,๕๐๐ บาท/ไร่

๑.๖) ค่าเก็บเกี่ยว เป็นเงิน ๒๑,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๗) น้ำมันเชื้อเพลิง เป็นเงิน ๑๒,๐๐๐ บาท/ไร่

๑.๘) อื่นๆ เป็นเงิน ๓,๘๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๘๑,๑๐๐ บาท/ไร่

รายได้ สุทธิ ๔๔๔,๖๕๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรรูปแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....เห็ด.....ไข่ไก่.....กบ.....ผักสวนครัว.....ไว้สำหรับรับประทานในครัวเรือน

เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....บริการรับอัดฟาง.....อัดฟางอย่างเดียวค่าบริการก้อน ๑๒ บาท.....อัดและขนไป
 ส่งค่าบริการขึ้นท่าก่อนละ ๑๕ บาท (ขึ้นอยู่กับระยะทาง).....
 เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๑๐,๐๐๐.....บาท/สัปดาห์

ผู้ใหญ่สมพงษ์ อ้นชานา

21 มี.ค. °

จัดส่งทั่วประเทศราคาคุยกันแล้วแต่ไกล ใกล้
 จ้า

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....
 เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน
 ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
 ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....การทำนา.....
 เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๔๐๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

เศรษฐกิจพอเพียง : ลดรายจ่ายในครัวเรือน

การทำงานแบบครบวงจร : ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตจากการเลือกพันธุ์ข้าว/วิธี
 ปลูก/ขั้นตอนการปลูก ผลิตสินค้าตรงตามความต้องการของตลาด(พันธุ์ข้าว)

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การทำนาเปียกสลับแห้ง การทำนาให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก
แปรสภาพฟางและตอซังในนาแบบปลอดการเผา ลด ฝุ่น Pm ๒.๕ สร้างรายได้จากเศษวัสดุเหลือใช้
 ทางกรเกษตร

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การทำนาเปียกสลับแห้ง เพื่อลดการใช้น้ำ ต้นข้าวแข็งแรงจากการได้รับปุ๋ยและอากาศเพิ่มขึ้น

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ชุมชนที่ตั้ง ศพก. ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่้อย และทำสวนกล้วย สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค และสุกร ปลา กบ กลุ่มอาชีพแปรรูปกล้วย ปลูกผักสวนครัว รับผิดชอบ-ท่องเที่ยวกิจกรรมอาชีพลดรายจ่าย-เพิ่มรายได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ภายได้ สภาพปัญหาหนี้สินที่ราษฎรประสบอยู่ ที่เกิดจากการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ปัญหาภัยธรรมชาติน้ำท่วม ภัยแล้งขาดการเก็บออม ฯลฯ ค้นหาหนี้สิน นายสมพงษ์ อ้นชานา ในฐานะกำนันประจำตำบล เข้าเวทีประชาคม นำมาพูดคุยกับชาวบ้านหลาย ๆ ครั้ง จนเข้าใจ ทำจนสำเร็จระดับที่หนี้สินลดลง มีกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงมากมายที่สามารถลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ และได้รับรางวัลโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารีในฐานะหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่เย็นเป็นสุข ต้นแบบดีเด่นระดับจังหวัด ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมาสืบจนถึงปัจจุบัน

ศพก. มีบทบาทต่อสังคม คือ

๑) เป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรผสมผสาน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร เป็นต้น

๒) ประธาน ศพก. มีองค์ความรู้เรื่องพันธุ์ข้าว การปลูกข้าวแบบลดต้นทุน การปลูกข้าวครบวงจร

๓) เป็นประธานการบริหารจัดการน้ำในตำบล

๔) มีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาด้านการเกษตรระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด

๕) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เช่น การเลือกใช้พันธุ์ข้าวให้เหมาะกับพื้นที่(เลือกพันธุ์ข้าวดีมีคุณภาพ ผลผลิตสูง ตลาดต้องการ) การเลือกใช้เทคโนโลยีการปลูกข้าว(ความรวดเร็วแม่นยำ ลดการใช้พันธุ์ข้าว) การอบลดความชื้นข้าวก่อนนำไปจำหน่ายหรือบริโภค

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ดังนี้

จัดฝึกอบรม-ท่องเที่ยวเชิงเกษตร กิจกรรมอาชีพการลดรายจ่าย-เพิ่มรายได้-แก้ไขปัญหาความยากจน-การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ครั้งละ ๘๐ -๑๕๐ คน ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗

ปี ๒๕๖๒ งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day)

สถานที่ ๑ ดินดี ปุ๋ยดี ข้าวดี

สถานที่ ๒ เมล็ดพันธุ์ดี

สถานที่ ๓ นวัตกรรมเครื่องหย่อนกล้า

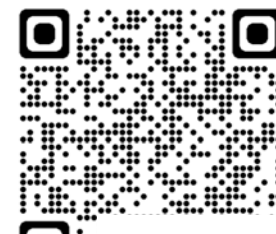
สถานที่ ๔ รอบรู้ ศัตรูธรรมชาติ

สถานที่ ๕ เครื่องจักรกลด้านการเกษตร

ปี ๒๕๖๓ อบรมและสาธิตการเกษตรไทยด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปี ๒๕๖๖ งานวันถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเริ่มต้นฤดูกาลผลิตใหม่ (Field Day) เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๕

ศพก. เป็นจุดเรียนรู้การจัดการดินชุมชน

ศพก. เป็นจุดถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำน้ำตาลมะพร้าวสด-แห้ง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศพก. เป็นจุดให้บริการศูนย์พิรุณท์ราชภัฏกับเกษตรกรในพื้นที่ / อำเภอเคลื่อนที่-หน่วยงานเคลื่อนที่รับแจ้งปัญหาสถานการณ์ภัยธรรมชาติ (ภัยแล้ง/น้ำท่วม).....

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

-๑) การขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร.....
-๒) ข่าวสาร สถานการณ์ด้านการเกษตร (น้ำท่วม/ภัยแล้ง).....
-๓) เป็นสื่อและช่วยประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่างๆ เช่น สถานีพัฒนาที่ดิน /ธกส. /พัฒนาชุมชน /สกร.

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร
สมาชิก ศพก. ที่นำความรู้จาก ศพก. ไปปฏิบัติ ดังนี้

ปี พ.ศ.	แนวคิด/องค์ความรู้	ชื่อ-สกุล/ที่อยู่ของเกษตรกร ที่ปฏิบัติตาม	ผลลัพธ์/ประโยชน์
๒๕๖๔	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	นางกาหลง บุญโชติ บ้านเลขที่ ๘ หมู่ ๒ ต.นครป่าหมาก อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก	ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เอง
๒๕๖๓	การทำน้ำหมักชีวภาพ	นาง เปรม สิ้นไหม บ้านเลขที่ ๓๐/๑ หมู่ ๒ ต.นครป่าหมาก อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก	ผลิตสารบำรุงพืช สารย่อย สลายตอซัง ไว้ใช้เอง
๒๕๖๓	การจัดการดินปุ๋ย	นาย กิ่งแก้ว หลิวยัง บ้านเลขที่ ๓๒/๒ หมู่ ๒ ต.นครป่าหมาก อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก	ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และเพื่อสาร ปรับสภาพดิน ไว้ใช้เอง
๒๕๖๒	การทำน้ำตาลมะพร้าวสด	นายธีรภัทร โล่ชานา บ้านเลขที่ ๒/๑ หมู่ ๑ ต.นครป่าหมาก อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก	สร้างอาชีพเสริมระหว่างฤดู ทำนา
๒๕๖๒	เศรษฐกิจพอเพียง เกษตรผสมผสาน	นายบุญเลิศ หงษ์ดวง บ้านเลขที่ ๑๙/๕ หมู่ ๒ ต.นครป่าหมาก อ.บางกระทุ่ม จ.พิษณุโลก	เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
.....โดยร่วมการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ ปัญหาอุปสรรค และกำหนดแนวทางจัดทำแผนพัฒนา
หมู่บ้าน /ตำบล /อำเภอ.....ด้วยตำแหน่ง(กำนัน)จึงได้เข้าร่วมทุกเวทีในการวางแผนพัฒนา/ส่งเสริมงานด้าน
การเกษตรเพื่อแก้ปัญหาด้านการเกษตรในระดับอำเภอ.....หน่วยงานที่เข้าร่วม ดังนี้ กรมส่งเสริมการปกครอง กรม
พัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และ หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.....

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
(ศพก.) อย่างไรบ้าง

.....นำเสนอสถานการณ์และปัญหาด้านการเกษตรของอำเภอบางกระทุ่ม แจ้งข้อมูลในระดับจังหวัด
นำข้อเสนอแนะและแนวทาง/นโยบายจากระดับจังหวัดลงปฏิบัติในพื้นที่ ผ่านการประชุมคณะกรรมการ ศพก. และ
แปลงใหญ่ ระดับอำเภอ.....

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

ในฐานะ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอบางกระทุ่ม รู้สึกภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรในชุมชนของเรา ตลอดเวลาที่ทำงาน ผมเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งเกษตรกร ครอบครัวยุ และหน่วยงานภาครัฐ

ผมเชื่อมั่นว่า **ความรู้คือพลัง** และเมื่อเรามีโอกาสเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ รวมถึงแนวคิดการทำเกษตรอย่างยั่งยืน เราสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในหมู่บ้านได้จริง จากเดิมที่เกษตรกรของเราทำเกษตรแบบเดิม ต้นทุนสูง ผลผลิตไม่แน่นอน วันนี้พวกเรามีความรู้เรื่อง **การผลิตข้าวครบวงจร การปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้ง และการผลิตข้าวคาร์บอนต่ำ** ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยลดต้นทุน แต่ยังรักษาสิ่งแวดล้อม และตอบโจทย์โลกยุคใหม่ที่ใส่ใจเรื่องโลกร้อน

สิ่งที่ทำให้ผมภูมิใจที่สุดคือ **การได้เห็นรอยยิ้มของพี่น้องเกษตรกร** เมื่อเขาสามารถลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้ และมีความมั่นคงในชีวิต ครวี่เรื่อนของเรามีข้าวกิน มีอาหารปลอดภัย และยังมีรายได้จากการขายผลผลิตเพิ่มขึ้น ผมรู้สึกว่าเป็นความสำเร็จที่เกิดจากการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง

ผมตั้งใจจะทำให้ศูนย์ของเราเป็น **แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต** ที่ใคร ๆ ก็เข้ามาเรียนรู้ได้ และนำความรู้กลับไปใช้ในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้เกษตรกรในอำเภอบางกระทุ่มและจังหวัดพิษณุโลกของเรา **เข้มแข็ง ยั่งยืน และเดินไปข้างหน้าด้วยกัน**

“ผมภูมิใจที่ได้เป็นเกษตรกร และภูมิใจยิ่งกว่าที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอนาคตที่มั่นคงให้กับชุมชน”

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ๑.๑) กำนันตำบลนครป่าหมาก
- ๑.๒) ประธานศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอำเภอบางกระทุ่ม
- ๑.๓) เป็นวิทยากรบรรยายความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- ๑.๔) ตัวแทนเกษตรกรในเวทีระดับอำเภอและจังหวัด
- ๑.๕) ผู้ประสานโครงการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

ตำแหน่ง ในหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑. ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอบางกระทุ่ม
๒. ประธานแปลงใหญ่ข้าวบางกระทุ่ม ม.๒ ต.นครป่าหมาก แปลงปี ๒๕๖๒
๓. รองประธานกรรมการ ศพก. ระดับจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๕
๔. ครูบัญชีอาสา
๕. อาสาสมัครชลประทาน
๖. Smart Farmer ปี พ.ศ. ๒๕๖๒
๗. เป็นปราชญ์ชาวบ้าน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

ในฐานะ ประธาน ศพก. ต้องคิดวางแผน/หาแนวทางพัฒนาด้านการเกษตรของอำเภอ เช่น
เรื่องน้ำ (วางระบบน้ำ แผนการใช้น้ำ การขอฝนหลวงในช่วงฝนทิ้งช่วง) การพัฒนาการผลิต(รูปแบบการ
ผลิตข้าว) การลดต้นทุน โดยทดสอบ/ทดลองในแปลงสาธิต และนำผลสำเร็จถ่ายทอดไปยังเกษตรกร
ผู้นำ Smart Farmer กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อนำไปสู่การทำเกษตรแบบยั่งยืนและอยู่รอดในอาชีพ
เกษตรกร

๕. ข้อคิดประจําตัวในการทำงาน

“เต็มที่ เต็มใจ อภิสิทธิ์เสียสละ เพื่อสังคมส่วนรวม ให้อยู่รอดและสงบสุข”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- ๑.๑ ประธาน ศพก.
๑.๒ คณะกรรมการเครือข่าย ศพก.
๑.๓ เกษตรอำเภอและเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- ๒.๑ จัดประชุมเวทีแลกเปลี่ยน โดยเชิญผู้เกี่ยวข้องมาร่วม (ประธานศพก., เกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับ
การถ่ายทอดความรู้, เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ)
- ๒.๒ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม โดย
- ประธาน ศพก. เล่าเรื่อง (Storytelling) ให้ผู้เข้าร่วมจัดเวทีฟัง
 - วิเคราะห์ความสำเร็จและอุปสรรคที่ผ่านมา
 - ระดมความคิด (Brainstorming) หาแนวทางพัฒนา ศพก.
 - ใช้เครื่องมือ : ตาราง SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค)

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

- ๓.๑ สถานการณ์ด้านการเกษตรและเทคโนโลยีการนำสมัย บางฐานเรียนรู้ของ ศพก. ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น เทคโนโลยีการปลูกข้าว ซึ่งปัจจุบันในพื้นที่ใช้เครื่องจักรกลอย่างแพร่หลายแล้ว นอกเสียจากเป็นพื้นที่พิเศษ เช่น พื้นที่ดอน นาหว่าน จะใช้เทคโนโลยีเดียวกับ ศพก.ที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มไม่ได้
- ๓.๒ พื้นที่การเกษตรที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะมีปัจจัยเกินความสามารถของ ศพก. เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรสามารถปลูกข้าวแบบเปียกสลับแห้งได้ครอบคลุมทั้งอำเภอ

แผนที่ตั้ง เครือข่าย ศพก. อำเภอบางกระทุ่ม

รายชื่อ ศพก. เทคโนโลยีเด่นประจำศูนย์ ของอำเภอบางกระทุ่ม

	ชื่อ ศพก. และเครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลักของศูนย์ เครือข่าย	ประธานศูนย์/เบอร์โทร	เทคโนโลยีเด่น/องค์ ความรู้
1	ศูนย์ ศพก. อำเภอ บางกระทุ่ม	ศูนย์เรียนรู้การผลิตข้าวครบวงจร	นายสมพงษ์ อินชานา 0881451677/0894375924	การปลูกข้าวครบวงจร
2	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านบึงเวียน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	นายสมนึก ทองสัมฤทธิ์ 0618563709	จัดการศัตรูพืช
3	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านโงกกลาง	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	นายวิรัตน์ ภูมิผล 0900636001	จัดการศัตรูพืช
4	ศูนย์เรียนรู้บ้านสวนอ้อย	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตผลด้านการเกษตร	นางสาวปัทมา หันเชื้อจีน 0870905696	ศูนย์พันธุ์ไม้
5	ศูนย์เรียนรู้บ้านย่านยาว	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายกิจจา จันทร์ปาน 0852700941	
6	ศูนย์เรียนรู้บ้านโคกสลด	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายเฉลิม จันทรรอด 0872059029	การปลูกผัก
7	ศูนย์เรียนรู้บ้านเนินกุ่ม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายสมศักดิ์ สาโท 0818378851	เกษตรผสมผสาน ปุ๋ยชีวภาพ
8	ศูนย์เครือข่ายสมุนไพรรออำเภอบางกระทุ่ม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร ทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายสมาน เนียมเกิด 0946727790	สมุนไพรร
9	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านแหลมพระธาตุ	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	นายสำเริง ประทุมมาศ 0642451705/0831665266	จัดการศัตรูพืช
10	วิสาหกิจชุมชนปลูกผักปลอดภัยมีบุญ	ศูนย์เรียนรู้พืชผัก	นางบุญยัง จุ๋บ้านไร่ 0850532353	การปลูกผัก

11	กลุ่มรวมผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	นางจิรพันธ์ ศรีน้อย 0623082941	แป้งแปรรูปจากกล้วยน้ำว้า
12	ศูนย์เรียนรู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	นายนิติวัฒน์ วรวิทย์ภูวนิน 0814681197	จระเข้
13	สวนเกษตรพอเพียงตามรอยพ่อ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายธนกร กิมลี 0898877362	การขยายพันธุ์พืช (วิธีตอนกิ่ง เสียบยอด ต่อตา เพาะเมล็ด)
14	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมงตำบลบางกระทุ่ม	ศูนย์เรียนรู้ด้านประมง	นางสาววิภาลักษณ์ สุดสงวน 0628864385	
15	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) บ้านสนามคลี	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.)	นายฐชาติ แสงปรารักษ์ 0898586474	การจัดการดินและปุ๋ย
16	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์บ้านท่าดินแดง	ศูนย์เรียนรู้ด้านปศุสัตว์	นายปิ่น ครามสระน้อย 0819622709	
17	ศูนย์เรียนรู้การเกษตรบ้านไร่หนองหนองหญ้าเศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายกำพล ทองจ้อย 0804456264	การปลูกไม้ผล และการจัดการน้ำในสวนไม้ผล
18	ศูนย์เรียนรู้ชุมชนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (CLM) (โคกหนองนาโมเดล)	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นางสายสุนีย์ นุชบ้านป่า 0818879358	ฐานเรียนรู้โคกหนองนาโมเดล
19	ศูนย์เรียนรู้ โคกหนองนาบ้านแม่เทียบ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นางสาวธันดดา ไกรสรเจริญ 0871738242	เกษตรผสมผสาน
20	ศูนย์เรียนรู้ นอนนาคาเฟ่ ไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายภูริพงษ์ วัชรนิมพาที 0941752433	การปลูกผัก เกษตรทฤษฎีใหม่
21	ศูนย์เรียนรู้ บ้านสวนพอดี	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	นายพงศธร เล็กกระโทก 0887738430	แผงโซล่าเซลล์ รถไฟฟ้า แบตเตอรี่
22	ศูนย์เรียนรู้ เมืองหมักพิศโลก	ศูนย์เรียนรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตร	นายธนพลิสฐ์ จิระจันทร์ 0635162832	น้ำส้มสายชู การเขียนโครงการ
23	ศูนย์เรียนรู้ สวนเกษตรบ้านโง้งกลาง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตร	นางศุภิกา เกตุสิงห์สร้อย 0881533266	เกษตรทฤษฎีใหม่
24	เป็นหนึ่ง			

(ศพก.) และศูนย์เครือข่าย

หลัก

ศูนย์เรียนรู้ คือการรวมแปลงของเกษตรกรรายย่อย จัดหรือมีที่ดินเดียวกัน ที่ไม่จำเป็นต้องติดกัน เพื่อรวมแปลงให้ใช้ขนาดพอเหมาะ ผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง สามารถรวมแปลงได้จำนวนมาก ในจำนวนนี้ศูนย์เรียนรู้ใหญ่ได้ จัดระดับองค์กรตั้งแต่แปลงหมู่บ้านชุมชนระดับจังหวัด

1. องค์ความรู้การผลิต (ช่วยกัน ร่วมกัน ๆ)
2. การเพิ่มปริมาณผลผลิต
3. การพัฒนาคุณภาพผลผลิต
4. การตลาดร่วมกัน
5. บริหารจัดการร่วมกัน (คน ผลผลิต เครื่องจักร รายได้ สวัสดิการ)

ปี 2566 อำเภอหนองปรือ มีแปลงใหญ่ทั้งหมด 14 แปลง			
ประเภทสินค้า	สินค้า	จำนวน แปลง	พื้นที่รวม (ไร่)
ข้าว	แปลงเดี่ยว	8	1,200
ผลไม้	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100
พืชไร่	แปลงเดี่ยว	1	100

บทบาทหน้าที่ ศพก.

1. เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านดิน และ ปุ๋ย
2. ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
3. ให้บริการตรวจวิเคราะห์ดิน
4. จัดทำบริการปุ๋ยชุมชน และ บริการผสมปุ๋ย
5. ส่งเสริมการปรับปรุงดิน

ลักษณะ

ที่ตั้ง ตำบล และ อำเภอ

อำเภอ

จังหวัด

เขตการปกครอง

เขตตำบล

ที่ตั้งศูนย์เรียนรู้

ที่ตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (ศพก.)

ที่ตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (ศพก.)

